

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

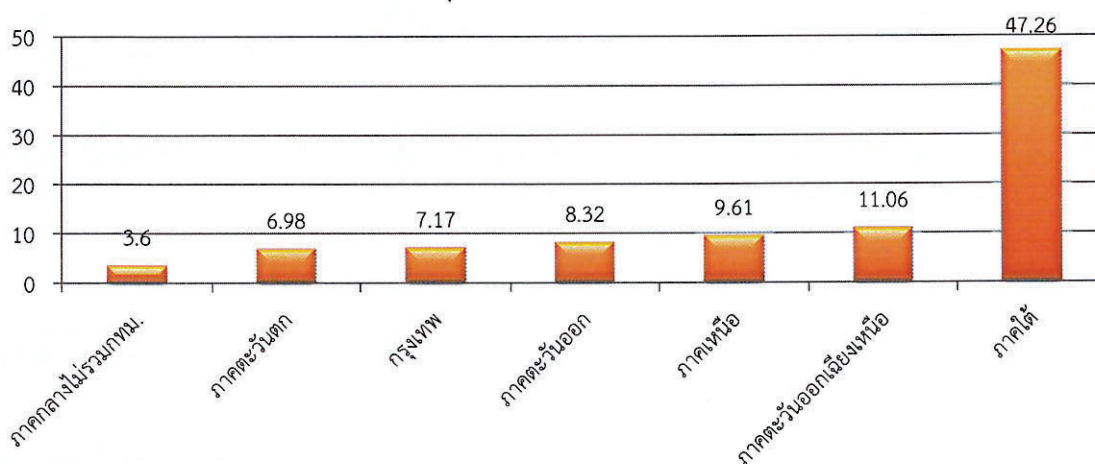
องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้กล่าวถึงอุปสงค์ที่เกินกว่าความคาดหวังของการท่องเที่ยวในช่วงครึ่งปีแรกของ 2013 ไว้ว่าการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวนานาชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ในช่วงครึ่งแรกของปี 2013 เทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2012 ถึงเกือบ 500 ล้านคน การเจริญเติบโตที่สูงกว่าการคาดการณ์ทำให้ในตอนต้นปีมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3-4 นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มของการท่องเที่ยวของ UNWTO ที่จะสูงขึ้นในระยะยาวจนถึงปี 2030 เท่ากับ ร้อยละ 3.8 ต่อปีโดยเฉลี่ยระหว่าง 2010 และ 2020 จุดหมายปลายทางที่ทั่วโลกให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยประมาณ 494 ล้าน ระหว่างเดือนมกราคมและมิถุนายน 2013 นี้แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5 หรือเพิ่ม 25 ล้านคนเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2012 การเจริญเติบโตที่แข็งแกร่งทำให้เกิดจุดหมายปลายทางทางเศรษฐกิจใหม่ เท่ากับ ร้อยละ 6 สูงกว่า ในทางเศรษฐกิจขั้นสูง คือ ร้อยละ 4 ซึ่งมีแนวโน้มที่ติดต่อกันมาหลายปีในขณะนี้ (World Tourism Organization, 2013)

ทิศทางการท่องเที่ยวในแถบประเทศอาเซียน มีการขยายตัวที่สูงมาก มีนักท่องเที่ยวเดินทางในอาเซียนกว่า 80 ล้านคน เดินทางเข้ามาในไทยกว่า 20 ล้านคน ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในไทยที่ได้รับความนิยมจะเป็น 2 ลักษณะ คือ เดินทางมาท่องเที่ยวในเชิงสุขภาพโดยไทยเป็นประเทศอันดับ 2 ของเอเชีย เนื่องจากมองว่าคนไทยมีความสะอาด มีการให้บริการที่ดี และที่สำคัญคือ มีความคุ้มค่าในการรักษา และหลังจากรักษาแล้ว ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง เช่น ภูเก็ต กระบี่ เชียงใหม่ โดยส่วนใหญ่เดินทางกันมาเป็นครอบครัว ทำให้สร้างรายได้ดีมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในกลุ่มตะวันออกกลาง โดยมูลค่าตลาดการท่องเที่ยวในเชิงสุขภาพ แต่ละปีสูงมาก โดยทั่วโลกมีมูลค่าตลาดกลุ่มนี้สูงถึง 1.8 ล้านล้านบาท และไทยมีมูลค่าตลาด 70,000 ล้านบาท ส่วนการท่องเที่ยวอีกประเภท คือ การท่องเที่ยวในเชิงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนั้น จุดแข็งของไทยที่ได้เปรียบประเทศอื่น คือ ไทยมีทำเลที่ตั้งที่ดี เป็นจุดศูนย์กลาง มีการให้บริการที่ต่างชาติชื่นชอบ ทั้งสปา โรงแรม มีอาหารหลากหลาย มีสมุนไพรต่าง ๆ มีโครงสร้างพื้นฐาน ระบบธนาคารที่อำนวยความสะดวก มีสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มีที่มีชื่อเสียง ส่วนสิ่งที่ไทยต้องเร่งปรับตัว คือ ภาษาอังกฤษ เป็นเรื่องสำคัญมาก การศึกษาความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศในอาเซียน การทำสินค้าและบริการต่าง ๆ เป็นมาตรฐาน (สุทธาวรรณ จีระพันธุ์, 2556)

เมื่อการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักในการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ กรมการท่องเที่ยวถือเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ องค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือการเข้าไปจัดทำมาตรฐาน ส่งเสริมการพัฒนา บริหารจัดการ และตรวจประเมินเพื่อให้มาตรฐานแก่แหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันกรมการท่องเที่ยว ได้พัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันแล้วทั้งสิ้น 14 มาตรฐาน อันประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม ทางศิลปวิทยาการเพื่อนันทนาการเชิงสุขภาพ (น้ำพุร้อนธรรมชาติ) ทางธรรมชาติประเภทน้ำตก ทางธรรมชาติประเภท

ชายหาด ทางธรรมชาติประเภทเกาะ ทางธรรมชาติประเภทแก่ง ทางธรรมชาติประเภทลำเชิงเขตร และมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางธรณีวิทยา กรมการท่องเที่ยวได้จัดทำระบบ การประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัดขึ้น เพื่อรับผิดชอบดูแลและนำเอามาตรฐานแหล่ง ท่องเที่ยวไปประเมินว่ามีคุณภาพและความเหมาะสมที่จะได้รับประกาศนียบัตรรับรองคุณภาพแหล่ง ท่องเที่ยวจากผู้ว่าราชการจังหวัด ร่วมกับกรมการท่องเที่ยวภายใต้กระบวนการขั้นตอนการประเมิน คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด โดยการหาผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อดำเนินการประเมิน คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองในระบบออนไลน์ จากนั้นสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาประจำ จังหวัดจะรวบรวมผลการประเมินเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดจนเห็นชอบผลการประเมินของ ผู้รับผิดชอบ แล้วจึงส่งผลการประเมินให้กรมการท่องเที่ยวร่วมรับรอง เมื่ออธิบดีกรมการท่องเที่ยวลง นามรับรองการประเมิน จะมีการมอบประกาศนียบัตรแก่แหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านการประเมิน (หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, 2555)

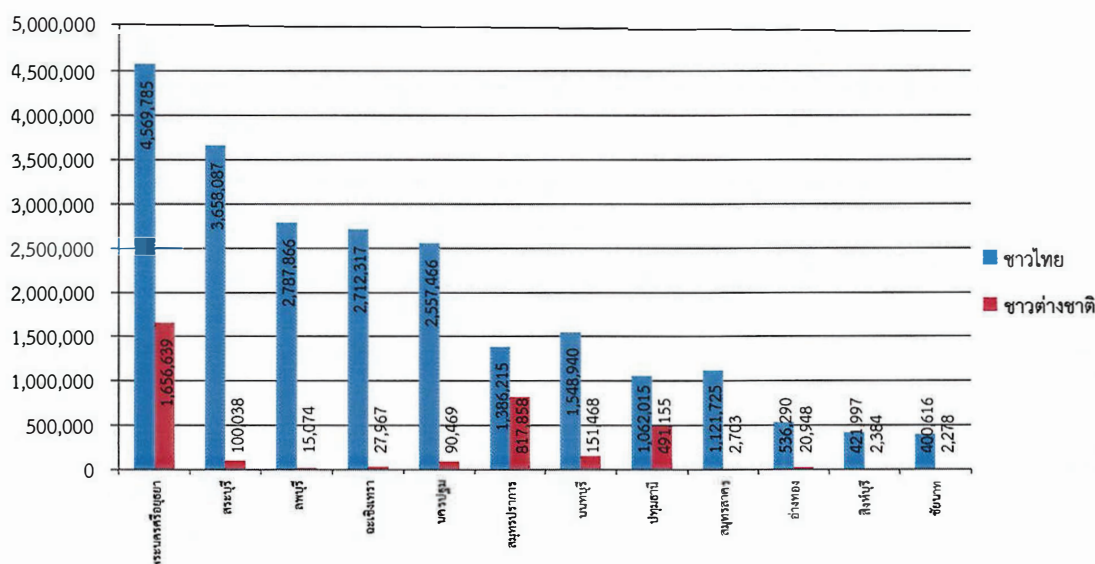
แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการรักษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงความมีจรรยาบรรณของ ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว และการส่งเสริมให้ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยว มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการ รักษาสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ซึ่งจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่แท้จริงนั้น เกิดขึ้นหลังจากสังคมโลกตระหนักได้ถึงสภาพ ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจ และสภาวะโลกร้อน ด้วยเหตุนี้ ทำให้หลายภาคส่วนในสังคมเห็นร่วมกันว่า ควรหันกลับมาดูแลและใส่ใจในธรรมชาติ อันเป็น ฐานต้นทุนของทุกอย่างในชีวิต หมายรวมถึงการเรียกร้องให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคมมาก ขึ้น ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับกระแสดังกล่าว โดยปรับตัวเองให้เป็นองค์กรที่หัน กลับมาช่วยกันดูแลสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม การรณรงค์ให้ นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาเป็นจุดขาย เพื่อฝ่าวิกฤตด้วยธุรกิจการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552)

ภาพที่ 1 อัตราการขยายตัวของผู้เยี่ยมชม ปี 2556

ที่มา : ศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558)

จากภาพที่ 1 อัตราการขยายตัวของผู้เยี่ยมเยือน ปี 2556 พบว่า ภาคใต้มีอัตราการขยายตัวของผู้เยี่ยมเยือนสูงสุด ในขณะที่ภาคกลางไม่รวม กทม. มีอัตราการขยายตัวของผู้เยี่ยมเยือนน้อยที่สุด จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตภาคกลาง

ภาพที่ 2 จำนวนผู้เยี่ยมเยือน ในเขตพื้นที่ภาคกลาง ปี 2556

ที่มา : ศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558)

จากภาพที่ 2 จำนวนผู้เยี่ยมเยือนในเขตพื้นที่ภาคกลาง ปี 2556 โดยเขตพื้นที่ภาคกลางมีทั้งสิ้น 12 จังหวัด ประกอบด้วย พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา นครปฐม สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร อ่างทอง สิงห์บุรี และชัยนาท จากข้อมูลของศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดที่มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนสูงสุด 5 อันดับแรกได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา และนครปฐม ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลใน 5 จังหวัดดังกล่าว นอกจากนั้น ทั้ง 5 จังหวัดยังเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตภาคกลาง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตภาคกลาง โดยศึกษามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และศึกษามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนั้น ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

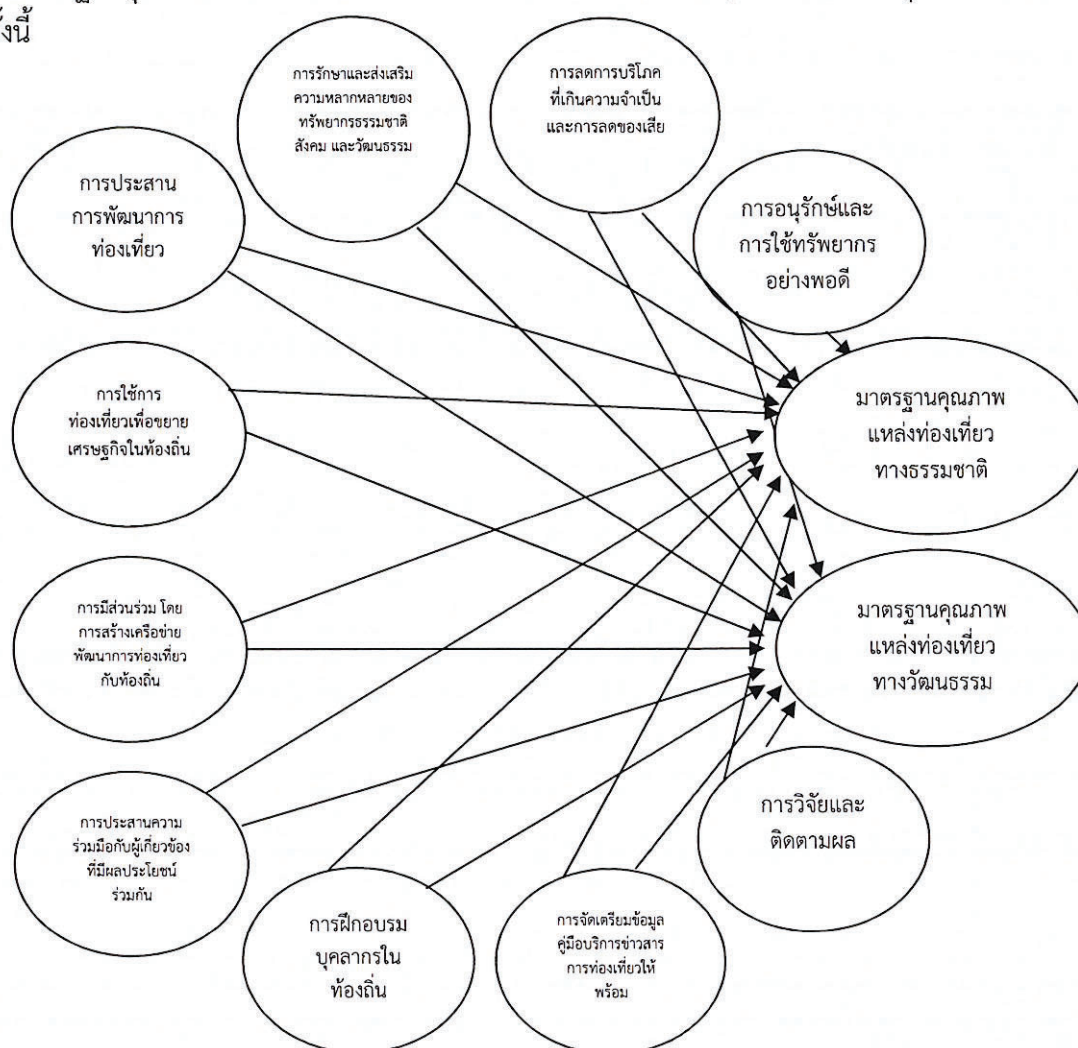
1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดในเขตภาคกลางจำแนกตามทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตภาคกลางจำแนกตามทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.2.3 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

1.3 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา ศักยภาพทางเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยว และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ Shirley Eber (1993)) มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (กรมการท่องเที่ยว, 2556) และมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2556) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดในเขตภาคกลาง

1.4.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

1.5 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตภาคกลาง โดยแบ่งตามประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร ประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1.5.2.1 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา นครปฐม ปี 2556 จำนวน 18,175,708 คน (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) โดยแบ่งตามประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.5.2.2 ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา นครปฐม ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนโดยแบ่งตามประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) นักท่องเที่ยว กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงการ โดยใช้โปรแกรม G*Power3.1 (ฟูลพงศ์ สุขสว่าง, 2556: 16) กำหนดขนาดอิทธิพลในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจการทดสอบ เท่ากับ 0.95 ค่าองค์ประกอบของโมเดลอิสระ เท่ากับ 55 จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 497 คน ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลตามทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 500 คน และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 500 คน

2) ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงการโดยใช้โปรแกรม G*Power3.1 (ฟูลพงศ์ สุขสว่าง, 2556: 16) กำหนดขนาดอิทธิพลในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจการทดสอบ เท่ากับ 0.95 ค่าองค์ประกอบของโมเดลอิสระ เท่ากับ 55 จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 497 คน ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลตามทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 500 คน และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 500 คน

การสุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเดียวกันทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งตามภาคต่าง ๆ และจากข้อมูลในภาพที่ 1 พบว่า ภาคกลางที่ไม่รวมกรุงเทพฯ เป็นภาคที่มีอัตราการขยายตัวของจำนวนผู้เยี่ยมเยือนต่ำที่สุดในปี 2556 ดังนั้น จึงเลือกเก็บข้อมูลจากจังหวัดในเขตภาคกลางที่ไม่รวมกรุงเทพฯ

ขั้นที่ 2 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจากจังหวัดในเขตภาคกลางที่ไม่รวมกรุงเทพฯ จำนวน 5 จังหวัดแรกที่มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา และนครปฐม

ขั้นที่ 3 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ของแต่ละจังหวัดแบ่งตามทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ขั้นที่ 4 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักท่องเที่ยวและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ในวันธรรมดา (จันทร์ – ศุกร์) และวันหยุด (เสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์) โดยเก็บข้อมูลในช่วงเวลา 10.00 – 15.00 น. จนครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

1.5.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.5.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว การใช้การท่องเที่ยวเพื่อขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น การประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่นการจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อมและการวิจัยและติดตามผล

1.5.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยแบ่งประเภทตามทรัพยากรการท่องเที่ยวดังนี้

- 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย คุณค่าของแหล่งธรรมชาติและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ
- 2) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ

1.5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ศึกษาช่วงระยะเวลาเดือนตุลาคม 2557 ถึง กันยายน 2558

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีความสวยงามแปลกตาตามสภาพทางภูมิศาสตร์และธรณีวิทยา เช่น การกระทำของกระแสน้ำและคลื่นบริเวณชายฝั่ง รวมทั้งพื้นที่ที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งธรรมชาติจนเกิดความสวยงามร่มรื่น ทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้ได้แก่ ภูเขา ถ้ำ อุทยานแห่งชาติ

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ คุณค่าของแหล่งธรรมชาติและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ

คุณค่าของแหล่งธรรมชาติและความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย หมายถึง คุณค่าทางด้านชีวภาพ คุณค่าทางกายภาพ และคุณค่าทางสังคม รวมทั้งความเสี่ยงต่อการถูกทำลาย

ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศักยภาพจากปัจจัยภายนอก

การบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์แต่ละกลุ่มหรือชุมชนได้สร้างขึ้น ประดิษฐ์คิดค้น และยึดถือปฏิบัติกันเป็นระยะเวลายาวนาน ทรัพยากรประเภทนี้แบ่งออกเป็น ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน และประเภทศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง คุณค่าทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

การบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว การใช้การท่องเที่ยวเพื่อขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น การประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่นการจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม และการวิจัยและติดตามผล

การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการ การอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ ปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการ การจัดหาทรัพยากรทดแทน การลดการใช้ และการจัดการของเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว

การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการวางแผนการรักษา การส่งเสริมให้มีความหลากหลายของกิจกรรม การเพิ่มคุณค่า และการพัฒนามาตรฐานการบริการ

การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการประสานงานแผนพัฒนาการท่องเที่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. หรือเทศบาล) จังหวัด กลุ่มจังหวัด และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

การใช้การท่องเที่ยวเพื่อขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการประสานงานเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น การส่งเสริมการขาย และสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อขยายฐานและสร้างรายได้เสริมในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับเครือข่ายในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา การส่งเสริมการขาย การประเมินผล และประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น

การประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการประชุมร่วมกันเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว ประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว แก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบ โดยประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน

การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการส่งเสริมให้บุคลากรในท้องถิ่นมีความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีการศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ การฝึกอบรม และพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานเพื่อยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว

การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยว สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อทัศนูปกรณ์ เพื่อบริการข่าวสารการท่องเที่ยว

การวิจัยและติดตามผล หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ ติดตาม ประเมินผล การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีการระดมความคิด การสังเกต การสัมภาษณ์ และศึกษาวิจัย เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยได้รับความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว จึงเป็นหน้าที่ของคนในท้องถิ่นที่จะต้องดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้คงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมากที่สุด โดยต้องปฏิบัติตามการท่องเที่ยวตามแนวทางที่ได้รับมอบหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ การวางแผนและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการอนุรักษ์ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นและประเทศชาติ

นักท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ต้องการเดินทางจากที่อยู่ปกติของตนไปยังท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความรู้ เพลิดเพลินจากแหล่งท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านวิชาการ

สามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมกับสภาพศักยภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในแต่ละประเภทเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนในรายวิชาการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและรายวิชาการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อให้นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปประยุกต์และวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยวสามารถนำรูปแบบที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะลดความขัดแย้งและร่วมมือดำเนินการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องได้

ด้านนโยบาย

สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยวสามารถนำมาตรฐานที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายและเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติได้

ด้านเศรษฐกิจ

การนำมาตรฐานที่ได้จากการศึกษาวิจัยกำหนดเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจต่อนักท่องเที่ยวและส่งผลให้เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นและจะส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

ด้านสังคมและชุมชน

ชุมชนจะได้รับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาทิ การศึกษา การรักษาพยาบาล การคมนาคมขนส่งสิ่งอุปโภคบริโภคซึ่งสืบเนื่องมาจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยว

การเผยแพร่ในวารสาร

ผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปเสนอเพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ใน TAT Tourism Journal ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ และวารสารทางวิชาการด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนนำเสนอผลงานทางวิชาการในที่ประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติได้

หน่วยงานที่นำไปใช้ประโยชน์

1. สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว สามารถนำผลจากการศึกษาวิจัยไปกำหนดแนวทางและเกณฑ์มาตรฐานในการจัดการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติทั่วประเทศได้ เพื่อการคงอยู่ของทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ผู้รับผิดชอบหรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวสามารถนำเกณฑ์ที่ได้จากการศึกษาไปกำหนดเป็นแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

3. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ประจำจังหวัดต่าง ๆ สามารถนำเกณฑ์มาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปประยุกต์ใช้กับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำผลการวิจัยไปพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ได้มาตรฐานเพื่อการดำเนินการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน